

EXPUNERE DE MOTIVE

În condițiile în care criminalitatea transnațională organizată a dobândit, odată cu deschiderea frontierelor, o amploare din ce în ce mai mare, cooperarea judiciară internațională în materie penală constituie, alături de cooperarea polițienească, singurul mijloc eficient de a răspunde acestui fenomen.

În acest context, **cooperarea judiciară internațională în materie penală reprezintă o componentă importantă a capitolului 24 al negocierilor de aderare a României la Uniunea Europeană – Cooperarea în domeniul justiției și afacerilor externe (JAI)**, având în vedere obiectivul creării unui spațiu comun de libertate, securitate și de justiție.

România a ratificat cele mai importante instrumente multilaterale în domeniul asistenței judiciare internaționale în materie penală sau conținând dispoziții în această materie, adoptate sub egida Organizației Națiunilor Unite și a Consiliului Europei. De asemenea, țara noastră a încheiat, de-a lungul timpului, numeroase înțelegeri bilaterale privind asistența judiciară internațională în materie penală.

Pentru a facilita aplicarea acestor instrumente internaționale, și, în special, a Convenției europene de extrădare, încheiată la Paris la 13 decembrie 1957, cu Protocoalele sale adiționale, adoptate la Strasbourg, la 15 octombrie 1975 și 17 martie 1978, a Convenției europene de asistență judiciară internațională în materie penală, adoptată la Strasbourg la 20 aprilie 1959 și a Primului său Protocol adițional, adoptat la Strasbourg la 17 martie 1978, a Convenției europene asupra transferării persoanelor condamnate, adoptată la Strasbourg, la 21 martie 1983 și a Protocolului său adițional, adoptat la Strasbourg la 18 decembrie 1997, toate ratificate de România, în anul 2001 au fost adoptate: Legea nr. 296/2001 privind extrădarea; Legea nr. 704/2001 privind asistența judiciară internațională în materie penală și Legea nr. 756/2001 asupra transferării persoanelor condamnate în străinătate.

Cele trei acte normative adoptate în anul 2001 au constituit, până în prezent, un cadru juridic suficient pentru desfășurarea cooperării judiciare internaționale în materie penală în baza instrumentelor multilaterale susmenționate.

Acquis-ul în domeniul cooperării judiciare internaționale în materie penală se află, însă, într-o continuă evoluție, dată fiind necesitatea de „a ține pasul” cu formele noi ale criminalității transnaționale.

Astfel, la nivelul Consiliului Europei a fost adoptat, la 8 noiembrie 2001, **cel de-al doilea Protocol adițional la Convenția europeană de asistență judiciară internațională în materie penală**, care reglementează noi forme de asistență judiciară cum ar fi: audierile prin videoconferință, echipele comune de anchetă etc. De asemenea, prin acest protocol se reglementează situațiile în care autoritățile judiciare pot comunica direct.

Dispozițiile celui de-al doilea Protocol adițional la Convenția europeană de asistență judiciară internațională în materie penală sunt armonizate cu cele ale Convenției Uniunii Europene privind asistența judiciară internațională în materie penală, adoptată din 29 mai 2000, care este, de asemenea, parte a „*acquis-ului*” obligatoriu în domeniul justiției și afacerilor interne.

De asemenea, **în materia extrădării, Convențiile din 1995 și 1996 privind procedurile simplificate de extrădare între statele membre ale Uniunii Europene și, mai ales, decizia-cadru a Consiliului Uniunii Europene din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre** reprezintă evoluții semnificative față de Convenția Consiliului Europei din 1957. Aceste noi reglementări vor fi obligatorii pentru România din momentul aderării la Uniunea Europeană.

De aceea, legislația românească în vigoare în domeniul cooperării judiciare internaționale în materie penală se impune, de urgență, a fi modificată și completată, pentru a fi pe deplin armonizată cu „*acquis-ul*” comunitar în domeniu.

Totodată, procesul de integrare europeană a României a impus revizuirea cadrului constituțional privind extrădarea, pentru a permite extrădarea din România a cetățenilor români, pe baza convențiilor internaționale și de reciprocitate, **în condițiile legii. Ca urmare, este imperios necesară modificarea legii privind extrădarea, în vederea stabilirii condițiilor în care cetățenii români pot fi extrădați din România.**

Totodată, practica a dovedit că actele normative care reglementează **în prezent extrădarea, asistența judiciară internațională în materie penală și transferarea persoanelor condamnate prezintă o serie de lacune.**

Situațiile menționate mai sus, constituie tot atâtea argumente în favoarea modificării și completării cadrului juridic privind cooperarea judiciară internațională în materie penală.

Activitatea de documentare inițiată de Ministerul Justiției în vederea modificării legislației în domeniu a condus la concluzia că în majoritatea statelor membre ale Uniunii Europene și în curs de aderare la Uniune, cooperarea judiciară internațională în materie penală este reglementată unitar, fie într-un capitol al codului de procedură penală (Franța, Polonia, Republica Cehă, Republica Slovacă), fie într-un singur act normativ privind cooperarea sau asistența judiciară internațională în materie penală (Portugalia, Ungaria).

O asemenea reglementare unitară prezintă evidente avantaje de ordin practic. Mai mult, trebuie observat că extrădarea și transferarea persoanelor condamnate nu sunt altceva decât cele mai complexe forme de asistență (cooperare) judiciară internațională în materie penală, astfel încât reglementarea distinctă nu se justifică nici științific.

Având în vedere cele expuse mai sus, Ministerul Justiției a elaborat prezentul proiect de lege, structurat în 11 titluri.

Titlul I - Dispoziții generale, reglementează domeniul de aplicare și principiile care guvernează cooperarea judiciară internațională în materie penală.

Asistența judiciară internațională în materie penală și cu precădere extrădarea, forma cea mai complexă și mai eficientă de asistență, reprezintă nu numai un act de jurisdicție, ci și un act de suveranitate al statului.

De aceea, acordarea asistenței judiciare internaționale în materie penală este subordonată principiilor constituționale, principiilor fundamentale de drept și ordinii publice ale statului român.

Acesta este motivul pentru care prezentul proiect de lege, ca de altfel toate legislațiile europene în materie, conferă Ministerului Justiției atribuția de a exercita controlul de regularitate internațională, inclusiv din punctul de vedere al respectării unor principii constituționale fundamentale.

Trebuie precizat că, pe de altă parte, prezentul proiect de act normativ, permite ca, în momentul aderării la Uniunea Europeană, în relația cu statele membre ale acestei organizații să se aplice dispozițiile speciale ale instrumentelor comunitare, care prevăd proceduri simplificate de asistență și în cadrul cărora statele membre renunță la o parte din atributele suveranității în favoarea Uniunii.

Titlul II – Extrădarea, conține următoarele elemente de noutate față de Legea nr. 296/2001:

- stabilește condițiile în care pot fi extrădați din România cetățenii români (art. 24);
- reglementează procedura simplificată de extrădare (art. 51);

- reglementează în detaliu procedura extrădării din România, eliminând lacunele legii în vigoare, asigurând respectarea drepturilor procesuale ale persoanei extrădabile;
- prevede expres că arestarea provizorie în vederea extrădării se dispune de judecător;
- prevede expres că arestarea provizorie în vederea extrădării se prelungește la fiecare 30 de zile;
- limitează la 6 luni durata maximă a arestării provizorii în vederea extrădării;
- simplifică procedura solicitării extrădării de către România;
- diminuează rolul Ministerului Justiției, cererile de extrădare fiind formulate de curțile de apel, autoritățile centrale revenindu-i doar atribuția de control al regularității internaționale și de transmitere a cererii.

Acest titlu este armonizat cu dispozițiile Convenției privind procedurile simplificate de extrădare între statele membre ale Uniunii Europene din 10 martie 1995 și ale Convenției de extrădare între statele membre ale Uniunii Europene din 27 septembrie 1996.

Titlul III – Cooperarea cu statele membre ale Uniunii Europene în baza unui mandat european de arestare și predare, transpune prevederile deciziei-cadru a Consiliului Uniunii Europene din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre, urmând să intre în vigoare de la data aderării României la Uniunea Europeană, când va înlocui, în relația cu statele membre, dispozițiile legale privind extrădarea.

Prin Decizia – cadru a Consiliului Uniunii Europene nr. 2002/584/JHA din 13 iunie 2002, s-a materializat hotărârea luată în cadrul Consiliului European de la Tampere din 15 și 16 octombrie 1999 ca, între Statele Membre ale Uniunii Europene, să se înlocuiască procedura formală de extrădare, în cazul persoanelor care se sustrag executării unei pedepse privative de libertate, aplicată printr-o hotărâre de condamnare rămasă definitivă, cu o procedură de predare simplificată, respectiv, de a se accelera procedura formală de extrădare, în cazul persoanelor care se sustrag urmăririi penale și judecării.

Astfel, de la data de 1 ianuarie 2004, între Statele Membre nu se mai aplică dispozițiile instrumentelor juridice internaționale, multilaterale și bilaterale, privind extrădarea.

La luarea deciziei instituirii unui mandat de arestare european, care să înlocuiască procedura formală de extrădare prevăzută de documentele internaționale referitoare la

extrădare s-a avut în vedere, în primul rând, obiectivul propus, ca Uniunea să devină o zonă a libertății, securității și justiției, care nu poate fi atins în mod optim în sistemul actual de convenții de extrădare, care instituie o procedură de extrădare formală și greoaie.

După cum se arată în însuși preambulul deciziei-cadru, mandatul de arestare european este prima măsură concretă în domeniul dreptului penal, care implementează principiul recunoașterii reciproce, pe care Consiliul European o aprecia ca fiind “cheia de boltă” a cooperării judiciare.

Titlul IV Transferul de proceduri în materie penală reglementează condițiile în care acesta se poate efectua, completând cadrul juridic în materie reprezentat, în prezent, în principal, de Legea nr. 704/2001 și legile de ratificare a Convenției europene de asistență judiciară internațională în materie penală și a Convenției europene privind transferul de proceduri în materie penală.

Titlul V - Recunoașterea și executarea hotărârilor penale va facilita aplicarea Convenției europene privind valoarea internațională a hotărârilor represive, adoptată la Haga la 28 mai 1970, ratificată de România prin Ordonanța Guvernului nr. 90/1999, aprobată prin Legea nr. 35/2000.

Dispozițiile acestui titlu vor reglementa procedurile de recunoaștere și executare în România a hotărârilor penale străine și prin care se solicită recunoașterea și executarea în străinătate a hotărârilor penale pronunțate de instanțele române.

Aceste dispoziții sunt în concordanță cu exigențele Uniunii Europene privind recunoașterea reciprocă a hotărârilor penale.

Titlul VI - Transferarea persoanelor condamnate conține dispoziții similare cu ale Legii nr. 756/2001, care urmează a fi abrogată prin intrarea în vigoare a actului normativ care formează obiectul prezentului proiect.

Titlul VII - Executarea comisiilor rogatorii internaționale aduce ca element de noutate față de dispozițiile în materie ale Legii nr. 704/2001 reglementarea următoarelor forme moderne de asistență judiciară: audierile prin videoconferință, anchetele discrete, livrările sub acoperire, echipele mixte de anchetă.

Acest titlu este armonizat cu prevederile Convenției Uniunii Europene privind asistența judiciară internațională în materie penală și dispozițiile Celui de-al doilea Protocol adițional la Convenția europeană de asistență judiciară internațională în materie penală.

Titlurile VIII - Înfățișarea în statul solicitant a martorilor, experților și persoanelor urmărite, IX - Comunicarea actelor de procedură și X- Cazierul judiciar, conțin reglementări similare celor în vigoare.

Titlul XI conține dispoziții finale.

Față de cele prezentate, a fost elaborat proiectul de Lege alăturat, pe care îl supunem Parlamentului spre adoptare cu procedura de urgență prevăzută de art.76 alin.(3) din Constituția României, republicată.

